

BERNHARD GOMARD

AKTIE SELSKABER & ANPARTS SELSKABER

2. omarbejdede udgave

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Aktieselskaber og anpartsselskaber

2. udgave, 2. oplag

© 1992 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Trykt hos Narayana Press, Gylling
Printed in Denmark 1993
ISBN 87-574-5006-4

Forord

Store dele af denne 2. udgave af Aktieselskaber og Anpartsselskaber er nyskrevet bl.a. under hensyn til de talrige ændringer i de sidste år både i selskabslove og i Årsregnskabsloven. Bogen er nu skrevet således, at hvert kapital kan læses for sig. Dette har nødvendiggjort nogle gentagelser, men har gjort det muligt at nogle kapitler kan springes over i undervisning, hvis dette findes ønskeligt.

Konsulent Troels Jungersen og kandidatstipendiat Søren Friis Hansen har læst dele af manuskriptet. Stud. jur. Carsten Bo Nielsen har læst en korrektur og udarbejdet registrene. Det store arbejde med at bringe manuskriptet i pæn og læselig stand er med flid og akkuratelse udført af Gerda Ørveile.

Jeg bringe alle, der har hjulpet, min bedste tak.

København i juni 1992

Bernhard Gomard

Indholdsfortegnelse

Kap. 1. Lovgivningen om aktieselskaber og anparts-	
selskaber. Historie og oversigt	15
1. Aktieselskabets karakteristika	15
2. Den retlige regulering: fra Fimalov til	
Aktieselskabslov	15
3. Handelsregistrene. Foreningsregisteret.	
Fondslovene af 1984	17
4. Selskabsretlig aftalefrihed eller typetvang	19
5. Aktieselskabslovene af 1917 og 1930	20
6. Forarbejderne til Aktieselskabsloven af 1973.	
Betænkningerne om aktieselskabslovgivning af	
1964 og 1969	21
7. Harmonisering af selskabsretten i EF	22
8. Børsselskaber	28
9. Anpartsselskaber	32
10. Hovedpunkterne i lovene om aktieselskaber og	
anpartsselskaber	36
11. Beskatning	39
12. Selskabslovenes ikrafttræden	40
Kap. 2. Anvendelsen af aktie- og anpartsselskabsformen	42
Kap. 3. Anvendelsesområdet for Aktieselskabsloven og	
Anpartsselskabsloven	47
1. Typetvang eller aftalefrihed i selskabsretten	47
2. Begreberne aktieselskab og anpartsselskab	50
2.1. Almindelig karakteristik	50
2.2. Hovedmomenterne i karakteristikken af	
selskaber med begrænset ansvar	52
2.2.1. Hæftelsen	52
2.2.2. Fast indskudskapital	53
2.2.3. Erhvervsdrivende virksomhed	53
2.2.4. Andelsselskaber	55
3. Anmeldelsen til registrering	56
Kap. 4. Koncerner	59
1. Koncernselskaber: selvstændighed og afhængighed ..	59

1.1.	Enhed i organisatorisk, økonomisk og retlig forstand	59
1.2.	Fælles ledelse og politik	64
1.3.	Minoritetsaktionærer og -anpartshavere	66
1.4.	Kreditorenes stilling	68
1.4.1	Hovedreglen: særhæftelse	68
1.4.2.	Kaution, aftalt modregning og støtteerklæringer	69
1.4.3.	Undtagelser: Samhæftelse, omstødelse, ansvar	70
	(1) Sammenblanding af formuer	71
	(2) Omgåelse og pro forma	71
	(3) Omstødelse	72
	(4) Ansvar	73
	(5) En selvstændig grundsætning om hæftelsesgennembrud ?	75
2.	Koncernbegrebet i selskabs- og regnskabslovgivningen	78
Kap. 5.	Stiftelse af aktie- og anpartsselskaber	83
1.	Tilvejebringelse af aktie- eller indskudskapital. Hovedlinier i reglerne	83
2.	Stiftere, stiftelsesoverenskomst (stiftelsesdokument), konstituerende generalforsamling og vedtægter	85
2.1.	Stiftelsesoverenskomst (stiftelsesdokument) og konstituerende generalforsamling	85
2.2.	Stifterne	87
2.3.	Vedtægter	88
3.	Tegning af aktier og anparter	89
4.	Tegningskurs. Vurderingen af apportejendom	91
5.	Stifterfordele	94
6.	Stiftelsesomkostninger	95
7.	Udpegning af selskabets første ledelse	95
8.	Registrering af selskabet	96
9.	Selskabets virksomhed før registreringen	96
10.	Skuffeselskaber. Efterfølgende stiftelse	101
10.1.	Skuffeselskaber	101
10.2.	Efterfølgende stiftelse	102
11.	Kapitaltilførselsafgift	103
Kap. 6.	Forhøjelse af aktie- eller indskudskapitalen	105
1.	Selskabskapitalen ved stiftelsen og ved kapitalforhøjelser	105
2.	Beslutningen om kapitalforhøjelse	105
3.	Kapitalforhøjelse ved konvertering	109

4.	Kapitalforhøjelse ved fondsemission	111
5.	Tegningskursen	113
6.	Aktionærernes fortegningsret	115
7.	Registrering af kapitalforhøjelse	120
Kap. 7.	Indbetaling af aktie- og anpartskapital	121
1.	Indbetalingen og sikring af betaling og indskud	121
2.	Inddrivelse af indbetalingen	124
Kap. 8.	Aktier og anpartsbeviser. Aktiebog og anparts- haverfortegnelse	126
1.	Lige ret for alle aktier	126
2.	Aktier, aktiebrev og registrering i Værdipapircentralen	127
3.	Indskrænkninger i aktiernes omsættelighed	130
4.	Aktionæroverenskomster	134
5.	Navneaktier og ihænde-haveraktier	137
6.	Aktiebogen og fortegnelsen over store aktionærer ..	138
6.1.	Publicitet eller fortrolighed ?	138
6.2.	Aktiebogen	142
6.3.	Store aktionærer og anpartshavere	144
7.	Kuponer, tegningsretsbeviser m.m.	145
8.	Anparter og anpartshaverfortegnelser	147
Kap. 9.	Egenkapital, ansvarlig kapital og fremmedkapital. Konvertible og udbyttegivende gældsbeviser	149
1.	Egenkapital og fremmedkapital	149
2.	Konvertible obligationer	152
3.	Udbyttegivende gældsbeviser	155
Kap. 10.	Nedsættelse af aktiekapitalen eller indskudskapitalen ...	156
Kap. 11.	Egne aktier og anparter	165
1.	Hovedregler. Historie. EF og fremmed national ret ..	165
2.	Virkninger, fordele og ulemper ved erhvervelse af egne aktier	166
3.	Udøvelse af de til egne aktier knyttede beføjelser ...	168
4.	Egne aktier i årsregnskabet	169
5.	Begrænsningerne i adgangen til at erhverve egne aktier	169
Kap. 12.	Ledelsen af selskabet. Bestyrelse og direktion	173
1.	Interessegrupper og ledelse	173
2.	Ledelsesorganernes funktioner	175
2.1.	Generalforsamlingens funktion	175
2.2.	Bestyrelsens og direktionens funktioner	175
3.	Bestyrelsen	179

3.1.	Aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer	179
3.2.	Udpegede bestyrelsesmedlemmer	180
3.3.	Medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer	181
3.4.	Valgperiode og suppleanter	184
3.5.	Arbejdet i bestyrelsen	186
4.	Direktionen	189
5.	Nationalitet og bopæl	191
6.	Tegningsret og fuldmagt	192
7.	Ledelsens pligt til at administrere på lovlig og forsvarlig måde	201
8.	Inhabilitet	202
9.	Oplysning om børsnoterede selskaber og insider trading	203
10.	Repræsentantskab	206
Kap. 13.	Generalforsamlingen	208
1.	Generalforsamlingens kompetence	208
2.	Beslutninger på generalforsamlingen	210
3.	Møderet, taleret og spørgsmålsret	211
3.1.	Aktionærers adgang til generalforsamlingen	211
3.2.	Aktionærers taleret og spørgsmålsret	212
3.3.	Ledelsens adgang til og taleret på generalforsamlingen	213
3.4.	Revisors møderet og mødepligt	214
3.5.	Forslagsret	214
4.	Indkaldelse af generalforsamlingen	214
5.	Stemmeret	216
6.	Dirigenten	219
7.	Mødested	220
8.	Vedtægtsændring og ekstraordinære beslutninger	221
9.	Minoritetsbeskyttelse	226
10.	Indkaldelse og dagsorden	229
10.1.	Regler	229
10.2.	Sanktioner	230
11.	Annulationsøgsmål	230
12.	Tab af aktie- eller indskudskapital. Tvangslikvidation	231
Kap. 14.	Årsregnskab og koncernregnskab	236
1.	Årsregnskabs betydning og anvendelse	236
1.1.	Bogholderi og årsregnskab	236
1.2.	Årsregnskabet som kilde til oplysning om selskabet	237

1.2.1.	Et retvisende billede	237
1.2.2.	Kreditorene	237
1.2.3.	Investorer. Aktionærer og anpartshavere	238
1.2.4.	Generalforsamlingen	240
1.2.5.	Ledelsen	240
1.2.6.	Medarbejdere og faglige organisationer	241
1.2.7.	Offentligheden	241
1.2.8.	Beskatning	241
1.3.	Årsregnskabet som grundlag for selskabsretlige regler	242
2.	Årsregnskabslovens anvendelsesområder. Det officielle regnskab. Selskabstyper	244
3.	Særregler i Årsregnskabsloven om mindre og om små selskaber	245
3.1.	Mindre selskaber	245
3.2.	Små selskaber	247
4.	Særregler om børsselskaber	247
5.	Årsregnskabs bestanddele. Regnskabsår	249
5.1.	Årsregnskabs bestanddele	249
5.2.	Regnskabsår	250
5.3.	Årsberetning	251
6.	Årsregnskabs indhold og opstilling	254
6.1.	Skemaagt og kravet om et retvisende billede	254
6.2.	Skemaer for balance og resultatopgørelse	255
6.3.	Regnskabsprincipper	257
6.3.1.	Kendte regnskabsprincipper	257
6.3.2.	Kontinuitet	257
6.3.3.	Going concern	258
6.3.4.	Forsigtighedsprincippet	259
6.3.5.	Regler om værdiansættelser (vurderinger)	263
6.3.6.	Hemmelige (stille) reserver	267
7.	Noter	268
8.	Aktiernes værdi og årsregnskabet	271
Kap. 15.	Udbytte og konsolidering	274
1.	Bestyrelsens forslag om anvendelsen af rådighedsbeløbet	274
2.	Beslutningen om udbetaling af udbytte	277
3.	Fri og bunden egenkapital	278
4.	Fondsemission	280
5.	Aktionærlån	282
6.	Udbyttedeling, medarbejderaktier og tantieme	286

6.1. Udbyttedeling	286
6.2. Medarbejderaktier	288
6.3. Vederlag og tantieme	289
7. Gaver	291
Kap. 16. Revision og granskning	293
1. Publicitet og revision	293
2. Valg af revisor	294
3. Faglige kvalifikationer og uafhængighed.	
Bopæl. Minoritetsrevisor	294
3.1. Kvalifikationer og bopæl	294
3.2. Revisors objektivitet og uafhængighed	295
3.3. Minoritetsrevisor	297
4. Kravene til revision efter god revisionsskik	297
5. Revisionspåtegningen	301
6. Revisionsprotokollen	305
7. Revisors beføjelser	306
8. Revisoransvar	307
9. Granskning	308
Kap. 17. Selskabes ophør: likvidation og konkurs	313
1. En juridisk persons ophør	313
2. Skifte efter fysiske personer, ansvarlige selskaber og selskaber med begrænset ansvar	314
3. Lovgrundlaget for aktieselskabers likvidation og konkurs	318
3.1. Tiden før Konkursloven af 1977	318
3.2. Konkursloven og Følgeloven til Konkursloven af 1977	319
4. Uformel afvikling, likvidation, konkurs og tvangsopløsning	321
5. Vedtagelse af frivillig likvidation	325
6. Virksomhedsophør og -salg uden likvidation	327
7. Pligt til opløsning af selskabet	328
7.1. Pligtens indtræden	328
7.2. Forsinkelse med årsregnskabet	328
7.3. Ingen ledelse eller revisor	331
7.4. Manglende indbetaling af selskabskapitalen ..	331
7.5. Opløsning på grund af minoritets- krænkelser	332
7.6. Opløsning af anpartsselskaber på grund af tab af indskudskapital	333
8. Gennemførelse af likvidation	334

9. Konkurs	340
10. Gennemførelse af tvangsopløsning	343
Kap. 18. Selskabers ophør: fusion, spaltning og omdannelse	347
1. Fusion: Begreb og hovedregler	347
1.1. Fusion efter selskabslovene	347
1.2. Beskatning ved fusion	349
1.3. Selskabslovene og 3. direktiv	350
1.4. Fusion med et selskab under likvidation	351
1.5. Fusion med andre selskaber end aktieselskaber og anpartsselskaber	352
1.6. Danske og udenlandske selskaber. Fusionskontrol	352
2. Vedtagelsen af fusion	353
2.1. Fusionsplanen	353
2.2. Vedtagelsen i det ophørende selskab	354
2.3. Vedtagelsen i det fortsættende selskab	354
3. Fusionens virkninger	355
3.1. Vederlaget til aktionærerne i det ophørende selskab (ombytningsforholdet) ...	355
3.2. Fusionens betydning for kreditorer og medkontrahenter	360
4. Take over bids. Lodret fusion	364
5. Fusionens virkning	366
6. Spaltning (fission)	368
7. Omdannelse	369
7.1. Retsvirkning af omdannelse	369
7.2. Vedtagelse af omdannelse	370
7.3. Forskelle mellem ASL og ApSL	371
Kap. 19. Erstatningsansvar og strafansvar	373
1. Erstatningsansvar	373
1.1. Ledelsens og revisors ansvar	373
1.1.1. Den almindelige erstatningsregel	373
1.1.2. Indholdet af culpabegrebet	375
1.1.3. Tabssituationer	377
1.1.4. Tilregnelser	380
1.1.5. Kausalitet samt egen risiko og skyld	380
1.1.6. Ansvarsforsikring	381
1.1.7. Revisors ansvar	381
1.2. Aktionærers ansvar	382
1.3. Lempelse af erstatningsansvaret	384
1.4. Retten til erstatning	385

1.5. Decharge og gennemførelse af selskabets erstatningskrav	386
2. Strafansvar	390
Kap. 20. Filialer og udenlandske selskaber	394
Kap. 21. Selskabets navn	399
Kap. 22. Registrering af aktie- og anpartsselskaber	405
1. Formålet med registrering	405
2. Offentlighedsprincippet	405
3. Erhvervs- og Selskabsstyrelsens legalitetskontrol ...	407
4. Prøvelse af Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelser	408
5. Gebyrer	409
Litteraturfortegnelse	411
Forkortelser	414
Domsregister	415
Sagregister	419

KAPITEL 1

Lovgivningen om aktieselskaber og anpartsselskaber. Historie og oversigt

1. Aktieselskabets karakteristika

Det er karakteristisk for et aktieselskab som organisationsform, at det skaber retlig mulighed for at fremskaffe kapital fra en kreds af investorer til oprettelse og drift af en erhvervsmæssig virksomhed, idet investorerne ikke eller ikke alle er beskæftiget i virksomheden, men denne drives af professionelle virksomhedsledere. Investorerne har ikke et personligt ansvar for virksomhedens forpligtelser, og investorernes kreditorer kan ikke søge sig fyldestgjort i virksomhedens formue. Investorernes andele – aktierne – er derfor lettere at prissætte og overdrage end f.eks. andelen i et interessentskab. Kreditorers og investorers (aktionærers) interesser beskyttes af en retlig regulering, der i årenes løb er blevet stadig mere indgribende, navnlig for store virksomheder, men noget lempeligere for de virksomheder, der vælger en særlig form bestemt for mindre virksomheder (anpartsselskabet). Aktieselskabsformen har bredt sig sammen med anpartsselskabsformen fra publikumsselskaber til at finde anvendelse som organisationsformer, der yder små erhvervsdrivende beskyttelse mod personligt ansvar, og som også muliggør organisationen af store virksomheder som en koncern bestående af flere selskaber.

2. Den retlige regulering: fra Fimalov til Aktieselskabslov

Aktieselskaber var kendt i Danmark også før gennemførelsen af den første